

nye Bygninger paa sin egen Grund, hvilket naturligtvis er en meget alvorlig Sag for ham. Jeg har derfor ikke den mindste Tvivl om, at i dette særlige Forhold ere Begges Interesser klynkede sammen; men naar der er Spørgsmaal om, hvem der i dette Forhold har den bedste og sikreste Stilling, forekommer det mig at være ganske klart, at det er Eieren af Bygningerne; thi han har ikke blot den hele Tradition for sig, som gaaer ud paa, at Eieren i Reglen skal bortfæste Fæstejorden til den, som efter de herskende Anskuelser har den nærmeste Afgang dertil, forsaavidt han er personlig kvalificeret, men denne moralske Forpligtelse, om jeg saa maa sige, understøttes tillige i høi Grad af den juridiske Forpligtelse, idet Gods-eieren ikke selv kan drive Jorden, men skal bortfæste den og, efter hvad jeg før bemærkede, ikke kan bortfæste den til Andre, medmindre han til dem vil opføre nye Bygninger. Spørgsmaalet er altsaa, hvorledes dette Forhold stiller sig, og her mener jeg da, at disse Fæstebønder ere stillede gunstigere end andre, fordi de staae paa deres egen Grund ved de Underhandlinger, som de derom skulle pleie med Godseieren. Jeg skal ikke gaae nærmere ind paa hele dette Spørgsmaal; jeg har samlet alle de juridiske Data, som jeg har kunnet finde om dette Retsforhold, men jeg skal kun bemærke, at hvor dette Forhold ikke har fundet Sted fra Arilds Tid, er det, naar man, som sagt, undertager Samsø, hvor — efter hvad jeg før indvillede — det egentlige Superficial-Forhold ikke findes Sted, mig vitterligt, ikke tilstede noget Sted i Landet, i alt Fald er det kun som en reen forsvindende Størrelse; men derimod skal jeg tillade mig at gjøre opmærksom paa, at det for Fremtiden ikke kan opstaae, thi Forordningen af 1787 byder, at Bygningen skal overleveres ved et fuldstændigt Syn, hvilket ved den i forrige Aar vedtagne Lov har faaet en hyderligere Bekræftelse.

Jeg kan altsaa ikke erkjende, at der i disse særlige Omstændigheder ligger en Opfordring til specielt at behandle dette Forhold, til at søge det løst ved særlig Lov, men jeg har dog ogsaa været opmærksom paa at skaffe mig factiske Oplysninger om, hvorvidt de Frugter, som dette Forhold har baaret, skulde være, nogen sær

Spore for den lovgivende Magt til forlobsd at tage dette Forhold under Overveielse. Jeg skal da tillade mig at anføre, at der paa Samsø findes 29 Gaarde med et Tilliggende af 1 à 2 Tdr. Hartkorn, 86 Gaarde med 2 à 4 Tdr. Hartkorn, 139 Gaarde med 4 à 8 Tdr. Hartkorn, 9 Gaarde med 8 til 12 Tdr. Hartkorn og 3 Gaarde med over 12 Tdr. Hartkorn, ialt 266 Gaarde med et Tilliggende af 1,213 Tdr. Hartkorn, altsaa i Gjennemsnit $4\frac{1}{2}$ Tdr. Hartkorn paa hver Gaard, og at de have tilsammen et Areal af 12,727 Tdr. Land, altsaa i Gjennemsnit 48 Tdr. Land til hver Gaard. Forholdet mellem Godseieren og Fæstebonden er ordnet saaledes, at al Konge- og Kirketiende, der tilhører Godseieren, er afløst, og naar man dernæst medregner ikke blot Landgilden, men ogsaa Indfæstningen og Hoverivederlaget, altsaa Alt, hvad der er Fordebogsindtægt, men fra regner Konge- og Kirketiende, som altid i disse Forhold betragtes som en særlig Eiendoms-gjenstand, saa vil man finde, at i Aaret 1860 vare Indtægterne deraf 19,725 Rb. 4 Mk.; altsaa svares der af disse Gaardsfæstere 16 Rb. 1 Mk. 9 ß. pr. Td. Hartkorn eller en Rente, der svarer til en Capital af 406 Rb. 3 Mk. 1 ß., og det ikke blot, naar man medregner den hele Indfæstning, men, som sagt, det fulde Hoverivederlag. Jeg troer, at jeg blot behøver at nævne disse Tal, for at det vil være indlysende for enhver af de ærede Landmænd, der ere tilstede i det høie Thing, at det er Vilkaar, som ere saa langt fra at være trykkende, at der overhovedet kan være nogen sær Opfordring til nu forlobsd at søge dette Forhold ordnet, at vi tværtimod i høi Grad maae stadfæste den Mening, som jeg allerede har udtalt, at en Bonde, der har et Fæstested, hvor han selv er fri Eier af Gaarden, uden hvilken Fæstejorden ikke kunde drives, er særdeles gunstigt stillet, og det har saaledes ogsaa baaret sin Frugt ved de Vilkaar, som i saa Henseende contractmæssigt ere indgaaede; men i ethvert Tilfælde mener jeg, efter hvad jeg saaledes har oplyst, at det er aldeles klart, at dette Forhold, — og der er vel ikke Noget, som vil benægte, at Jorden er fuld privat Eie, jeg taler her ikke om det fideicommissariske Vaand, over hvilket Staten ikke har nogen-